

ทิศทางการจัดการและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource : HR) หรือ บุคลากร (Personal) เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญที่สุดขณะนี้ทรัพยากรโลกมีมากกว่า 7,000 ล้านคน กลุ่มประเทศร่ำรวย เช่น ยุโรปและสหรัฐอเมริกา ประชากรส่วนใหญ่มีความเป็นอยู่ที่ดี สุขสบาย แต่ตรงข้ามประเทศกลุ่มรายได้ปานกลาง (Middle income) และประเทศกำลังพัฒนา (Developing Counties) หรือประเทศยากจน มีความเป็นอยู่ที่แร้นแค้นลำบาก หาเช้ากินค่ำอยู่ด้วยความยากลำบาก โดยเฉพาะคนที่อาศัยในเอเชีย และแอฟริกา เป็นต้น ซึ่งสรุปได้ว่ามีความเหลื่อมล้ำ (Inequality) ซึ่งเป็นโจทย์ใหญ่ทั้งระดับนานาชาติหรือระดับประเทศ หลายคนเห็นว่า ควรเป็นวาระแห่งชาติที่จะต้องให้ความสำคัญและต้องการดูแลเป็นพิเศษ รวมทั้งประเทศไทยด้วย โดยเฉพาะไทยถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 8 เรื่องการศึกษาในกลุ่มอาเซียนเป็นอันดับเกือบสุดท้าย ซึ่งถือว่า น่าห่วงและต้องจัดการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยหลักการจัดการทรัพยากรมนุษย์ย่อมเป็นไปตามวงจร (HRM System process) ที่สากลได้กำหนดไว้คือ การจัดหา (Recruitment) การพัฒนา (Development) การรักษาไว้ (Retention) และการใช้ประโยชน์ (Utilization)

อย่างไรก็ดี การจัดการทรัพยากรมนุษย์มีหลายมิติ ทั้งในด้านการศึกษาทุกระดับและการจัดการหลังจบการศึกษาและการเข้าทำงานจนเกษียณ มีประเด็นที่ควรให้ความเห็นหลากหลาย ผมจะหยิบยกเฉพาะประเด็นที่สำคัญและเป็นประโยชน์โดยใช้ประสบการณ์ตลอดชีวิตทั้งสมัยรับการศึกษา การทำงานและการช่วยราชการมากระยะหนึ่งมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์และเสนอแนะในประเด็นแรก ทุกคนมีสิทธิที่จะอ่านออกเขียนได้ (Literacy) คือ เป็นสิทธิของพลเมืองที่จะได้รับบริการจากรัฐ โดยสามารถอ่านออกเขียนได้ซึ่งเป็นคุณสมบัติเบื้องต้น เพราะมีคนเป็นจำนวนไม่น้อยที่มีปัญหาอ่านไม่ออกและเขียนไม่ได้ในเบื้องต้น และขยายไปถึงแนวความคิดสมัยใหม่ ซึ่งพิจารณาไปถึงว่าเมื่ออ่านออกเขียนได้แล้ว ทุกคนต้องมีความรู้และใช้คอมพิวเตอร์เป็น รวมทั้งรู้ภาษาต่างประเทศด้วย เพราะคุณสมบัติเบื้องต้นนี้สามารถนำบุคคลดังกล่าวไปฝึกอบรมไปในทิศทางใดก็ได้ตามความประสงค์

คุณภาพเป็นอีกมิติหนึ่งที่มีการกล่าวถึงกันมากที่สุด สมัยก่อนจบมัธยมก็เพียงพอแก่การปฏิบัติหน้าที่เพราะมีความสามารถที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ปัจจุบันหลายคน

จบปริญญาโทและเอกเป็นจำนวนมากแต่ยังไม่มั่นใจในความรู้ความสามารถที่จะนำไปใช้ได้จริงๆ เป็นแต่เพียงมีใบรับรองปริญญาเพิ่มเติมเท่านั้น หลายกรณีเป็นเรื่องการค้า เช่น ได้ยินว่าจ่ายครบจบแน่ เป็นต้น ฉะนั้นการปรับปรุงคุณภาพจึงเป็นเรื่องจำเป็นและเข้มงวดอย่างจริงจัง โดยมีการควบคุมมาตรฐานอย่างเคร่งครัดและมีการประเมินผลการสอนอย่างต่อเนื่อง ถ้าค้นพบว่าสถาบันใดขาดคุณสมบัติต้องยกเลิกทันที อีกช่องทางหรือทางเลือกด้านการศึกษาอีกทางหนึ่งคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปค.) ซึ่งมีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาซึ่งเป็นความหวังที่อาจจะช่วยแบ่งเบาภาระกระทรวงศึกษาธิการได้ โดยเฉพาะจากผลวิจัยปรากฏว่าการดูแลเด็กเล็ก อปค. ทำได้ดีทีเดียว หรือกรณีกรุงเทพมหานครจัดการศึกษาระดับมัธยมไม่แพ้กระทรวงศึกษาธิการคือ โรงเรียนประชานิเวศน์ เป็นต้น ฉะนั้น ในช่องทางนี้ควรริบส่งเสริมให้ อปค. จัดการศึกษาให้มากและตรงกับความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

สำหรับการลงทุนทางการศึกษาของประเทศไทยอยู่ราว 20 % ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ซึ่งถือว่าค่อนข้างต่ำทีเดียว ซึ่งสรุปได้ว่าทำไมเราจนเหตุผลหนึ่งก็คือ เราลงทุนทางการศึกษาน้อยมาก สำหรับต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นสหรัฐ ญี่ปุ่น และเกาหลี ลงทุนการศึกษาอยู่ราว 4-5% ของ GDP ฉะนั้นประเทศไทยต้องลงทุนมากกว่าปัจจุบัน รวมทั้งให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) ด้วย แผนการพัฒนากำลังคนเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่จะต้องให้ความสำคัญ เท่าที่ผ่านมาสมัยปี 2500 กว่าๆ ประเทศไทยมีกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติซึ่งได้ริเริ่มให้มีการวางแผนกำลังคนขึ้น ซึ่งเป็นแนวความคิดที่ดีและตอนหลังๆ ก็ถูกยกเลิกไป แม้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เคยมีการระบุตามกำลังคนของประเทศบางส่วนไว้ แต่ไม่ได้รับความสนใจมากนักจากนักบริหารซึ่งเป็นสาเหตุให้บางส่วนประเทศขาดกำลังคน บางประเภทเช่น ขณะนี้ในระดับประเทศเราขาดแรงงานประเภทช่างเป็นต้น ปีหนึ่งๆ มีผู้จบปริญญาตรีกว่าปีละ 100,000 คน แต่มีใช้ประเภทช่างแต่เป็นสาขาทางสังคมศาสตร์ วิธีแก้ นอกจากรณรงค์ให้เยาวชนหันมาสนใจศึกษาด้านช่างเหมือนเยอรมนีและญี่ปุ่น ประกอบกับประเทศไทยเรามีค่านิยมไม่ให้ความสนใจด้านช่างมากนักก็ให้ความสนใจในการทำงานในสำนักงานมากกว่า แนวทางการแก้ไขอีกประการหนึ่ง อาจจัดหลักสูตรพิเศษรองรับผู้จบปริญญาตรีทางสังคมศาสตร์แล้วเรียนเพิ่มอีก 2 ปีด้านช่างอาจจะทำได้เพราะเป็นสาขาที่ต้องการ และมีอัตรารองรับแน่นอนอยู่แล้ว สำหรับการศึกษาด้านช่างสำหรับหลายสิบปีมาแล้วที่อินโดนีเซียให้ความสนใจในการผลิตช่าง โดยให้ทุกคนที่จบการศึกษามัธยมมาแล้วเข้าไปทำงานในโรงงานผลิตเครื่องบินสักกระยะหนึ่ง พอมีความชำนาญก็ออกไปทำงานในโรงงานต่างๆ ต่อไป ซึ่งปีหนึ่งๆ ผลิตช่างได้เป็นจำนวนมาก ซึ่งทั้งอินโดนีเซียและมาเลเซียและประเทศอื่นๆ ในอาเซียนผลิตช่างได้มากกว่าประเทศไทยแทบทั้งสิ้น

อนึ่ง การให้การศึกษาแก่พลเมืองในท้องถิ่น หรือ อปค. อาจหันมาทำบทบาทการให้การศึกษาแก่ประชาชนในพื้นที่ของตนเองได้ตามที่กล่าวมาแล้ว โดยเฉพาะเคยได้ยินการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชน (Community College) คือในระดับพื้นฐานสามารถออกแบบการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนใน 3 ลักษณะ คือ ศึกษาประมาณ 2 ปี ได้แก่ เพื่อวิชาการซึ่งประสงค์จะรับการศึกษาเพิ่มเติมก็ไปเรียนต่อ ศึกษาเพื่อวิชาชีพโดยสนใจวิชาชีพใดก็เลือกเรียนได้ตามที่ต้องการและประการที่สามคือศึกษาเพื่อชีวิต เช่น วาดภาพ ดนตรี & งานอดิเรกอื่นๆ ตามโอกาสอำนวย โดยไม่เน้นการรับปริญญา เพราะการศึกษาระดับวิทยาลัยชุมชนค่าใช้จ่ายจะถูกและอยู่ในพื้นที่ของตนเองคืออยู่กับครอบครัวที่อบอุ่น

ตัวอย่างประเทศที่ให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่นและประเทศสิงคโปร์ ซึ่งถือได้ว่า 2 ประเทศดังกล่าวทำได้สำเร็จทีเดียว ทั้งนี้เพราะประเทศดังกล่าวมีทรัพยากรธรรมชาติไม่มากนัก จึงหันมาสนใจการจัดการและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ไทยอาจนำแนวคิดของเพื่อนบ้านมาเป็นแนวทางในการดูแลเรื่องคนอย่างจริงจังและอาจกล่าวได้ว่า ขณะนี้ประเทศเรามีสถาบันและแหล่งการศึกษาเป็นจำนวนมาก ถ้าร่วมมือกันอย่างจริงจัง โดยเฉพาะการผลิตบุคลากรตามความต้องการของประเทศสามารถทำได้ไม่ยาก

